

Tomasz Jałowiec

t.jalowiec@akademia.mil.pl; nr ORCID: 0000-0002-6974-090X
Akademia Sztuki Wojskowej, Wydział Zarządzania i Dowodzenia

Logistyka wojskowa jako obszar poznania nauk o zarządzaniu i jakości

Military logistics as knowledge area of management and quality science

1 października 2018 roku okazał się kluczową datą dla rozwoju wielu dyscyplin naukowych w Polsce, bowiem na mocy Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 20 września 2018 roku wprowadzono dwustopniowy podział na dziedziny i dyscypliny naukowe. Dotychczasowa klasyfikacja obejmująca 8 obszarów, 22 dziedziny i 102 dyscypliny została zastąpiona nową, zawierającą 44 dyscypliny naukowe oraz 3 dyscypliny w zakresie sztuki. Wprowadzone zmiany formalne, wzbudziły w środowisku naukowym dyskusję na temat przyszłości logistyki, w tym jej szczególnej odmiany logistyki wojskowej, która jako specjalność naukowa stanowi obszar poznania szeregu naukowców reprezentujących różne dyscypliny naukowe. W materiale skoncentrowano rozważania na wskazaniu związków i zależności pomiędzy logistyką wojskową a teorią i praktyką nowo utworzonej dyscypliny naukowej – nauki o zarządzaniu i jakości. **Celem artykułu** jest identyfikacja i ocena oraz wskazanie kierunków rozwoju interdyscyplinarnych płaszczyzn logistyki wojskowej w teorii i praktyce dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości w zakresie dziedziny nauk społecznych. **Słowa kluczowe:** logistyka, nauka, klasyfikacja, siły zbrojne

The 1-st of October 2018 proved to be the key date for developing many scientific disciplines in Poland, because related to the Ordinance of the Minister of Science and Higher Education of 20 September 2018, a two-stage division into disciplines and scientific disciplines was introduced. The previous classification covering 8 areas, 22 disciplines and 102 disciplines has been replaced with a new one containing 44 disciplines and 3 disciplines in the field of art. Introduced formal changes, aroused in the scientific community a discussion about the future of logistics, including its special type of military logistics, which as a scientific specialty is an area of knowledge of a number of scientists representing various scientific disciplines. The material concentrates on the relationship between the military logistics and theory and the practice of the newly created scientific discipline - management and quality science.

The aim of the article is to identify, evaluate and indicate the directions of development of interdisciplinary military logistics platforms in the theory and practice of the discipline of management and quality in the field of social sciences.

Keywords: logistics, sciences, classification, armed forces

WSTĘP

Rozwój logistyki wojskowej wymaga nieustannego poszukiwania optymalnych rozwiązań pozwalających w sposób skuteczny zabezpieczyć potrzeby wojsk w czasie pokoju, kryzysu i wojny. Wynikiem szerokiego zakresu funkcjonowania elementów wojskowego systemu logistycznego jest konieczność interdyscyplinarnego podejścia do rozwiązywania problemów stojących przed menedżerami w mundurach, odpowiedzialnymi za zabezpieczenie logistyczne wojsk na wszystkich szczeblach funkcjonalnych sił zbrojnych. Współczesna teoria i praktyka logistyczna w wojsku charakteryzuje się różnorodnością kierunków, form, koncepcji

oraz metod zarządzania potencjałem logistycznym. Są one odpowiedzią na zmieniające się dynamicznie wewnętrzne i zewnętrzne warunki funkcjonowania i rozwoju sił zbrojnych. Zmiany zachodzące wewnątrz oraz w otoczeniu armii, ich charakter, złożoność, uruchamiają lawinę zmian w całych siłach zbrojnych, w tym w całej rozciągłości w ich systemach logistycznych. Dotyczą one m.in. celów, strategii, struktury organizacyjnej, procesów, kultury organizacyjnej oraz postaw i zachowań zarówno po stronie podmiotów zabezpieczających, jak i zabezpieczanych, wpływając bezpośrednio na rozwój zabezpieczenia logistycznego wojsk. Zarysowany wieloaspektowy charakter logistyki wojskowej stanowi obszar poznania szeregu badaczy reprezentujących różne dyscypliny naukowe. Należy jednak zauważyć, że w sposób szczególny problemy współczesnej logistyki wojskowej lokują się w obszarze nauki o zarządzaniu i jakości, nowej dyscypliny funkcjonującej w polskiej klasyfikacji nauk od 2018 roku. Łącząc w sobie nauki o zarządzaniu (z zakresu nauk ekonomicznych) oraz towaroznawstwo (w zakresie zarządzania jakością i produktem) nauki o zarządzaniu i jakości wykazują ścisły związek z obszarem współczesnego poznania logistyki wojskowej.

Wobec powyższego jako cel pracy przyjęto identyfikację i ocenę oraz wskazanie kierunków rozwoju interdyscyplinarnych płaszczyzn logistyki wojskowej w teorii i praktyce dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości w zakresie dziedziny nauk społecznych. Celowi pracy podporządkowana została struktura artykułu obejmująca dwie zasadnicze części. Pierwszą odnoszącą się do istoty nauk o zarządzaniu i jakości, drugą wskazującą na współczesny zakres zainteresowania logistyki wojskowej, ukierunkowaną na identyfikację kierunków rozwoju logistyki wojskowej w obszarze nauk o zarządzaniu i jakości.

Należy podkreślić, że ze względu na krótki horyzont czasowy funkcjonowania nauk o zarządzaniu i jakości w polskiej przestrzeni naukowej prezentowane rozważania mają charakter wstępny. Ich celem jest przede wszystkim zainicjowanie pogłębionej, naukowej dyskusji w środowisku logistyków wojskowych na temat roli i znaczenia dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości dla rozwoju współczesnej logistyki wojskowej.

1. ISTOTA NAUK O ZARZĄDZANIU I JAKOŚCI

Problemy funkcjonowania i rozwoju każdej organizacji, w tym organizacji zhierarchizowanej, jaką są siły zbrojne mogą być rozpatrywane w obszarze teorii i praktyki zarządzania na kilku płaszczyznach, tj. (http [9]):

- według rodzaju organizacji: przedsiębiorstw, organizacji non profit, jednostek administracyjnych, organizacji wirtualnych i innych;
- według funkcji zarządzania: planowanie, organizowanie, motywowanie, kontrolowanie;

- według procesów: procesy podstawowe, procesy wspierające, procesy usługowe;
- według obszarów działalności, np. zarządzanie produkcją, zarządzanie logistyką, zarządzanie jakością, zarządzanie marketingiem, zarządzanie procesami technologicznymi, itp.
- według zasobów: zasoby materialne, zasoby ludzkie, zasoby techniki, zasoby wiedzy i informacji, zasoby finansowe;
- według poziomów zarządzania: zarządzanie strategiczne, taktyczne i operacyjne;
- według systemów i metod zarządzania: np. zarządzanie systemowe, zarządzanie zmianami.

Wskazane, wieloaspektowe płaszczyzny poznania nauk o zarządzaniu zajmują się powstawaniem, funkcjonowaniem, przekształcaniem, rozwojem oraz współdziałaniem organizacji gospodarczych, przede wszystkim przedsiębiorstw, lecz również instytucji sektora publicznego (np. administracji rządowej i samorządowej, instytucji naukowych, oświatowo-wychowawczych, służby zdrowia, opieki społecznej, instytucji kulturalnych, sił zbrojnych i innych formacji mundurowych). Odnosząc się do przedmiotu poznania nauk o zarządzaniu, które do roku 2018 funkcjonowały samodzielnie w polskiej klasyfikacji dyscyplin naukowych należy zauważyć, że obejmowały one zagadnienia, które mają bezpośredni wpływ na podejmowanie w organizacjach racjonalnych decyzji i maksymalnie efektywne ich funkcjonowanie, przyczyniając się do osiągnięcia zarówno celów strategicznych, operacyjnych i taktycznych. Dotyczą one efektywności działań zespołowych i do ich istoty należą problemy pracy kierowniczej. Ponadto przedmiotem zainteresowania nauk o zarządzaniu jest historia myśli organizatorskiej. Konieczne jest także zwrócenie szczególnej uwagi, że badania z zakresu nauk o zarządzaniu mogą być prowadzone różnymi metodami naukowymi, pozwalającymi na uzyskiwanie wyników zarówno o charakterze ilościowym, jak również jakościowym. W ramach prac badawczych można wykorzystywać szeroki zakres metod, technik i narzędzi badawczych, a ich szczegółowy dobór powinien być dokonany celowo i zaplanowany z uwzględnieniem między innymi takich zmiennych, jak temat, cel i zakres pracy, czy specyfika i wielkość próby badawczej. Obecnie w naukach o zarządzaniu ważnym trendem staje się wykorzystywanie metod jakościowych, pozwalających na bardziej precyzyjne uchwycenie specyfiki zjawisk i uwzględniające wpływ zmiennych niemierzalnych lub trudno mierzalnych na procesy zarządzania współczesnymi organizacjami (Matejun, 2011).

W świetle powyższych rozważań istotnego znaczenia nabiera fakt, że zarówno w Polsce, jak i na świecie brakuje powszechnie uznanej propozycji wyodrębnienia

poszczególnych subdyscyplin w naukach o zarządzaniu. Można wskazać na przynajmniej trzy grupy przyczyn takiego stanu rzeczy (Matejun, 2011):

1. Nauki o zarządzaniu są eklektyczne, łączą w sobie dorobek i tradycje wielu dziedzin nauk i zapożyczają z nich przydatne z własnej perspektywy badawczej elementy. Interdyscyplinarność nauk o zarządzaniu wpływa na pojawianie się trudności w jednoznacznym klasyfikowaniu wielu przedsięwzięć badawczych; zwłaszcza że problemy praktyczne, którymi zajmują się nauki o zarządzaniu, są złożone i niejednorodne.
2. Nauki o zarządzaniu jako nauki użyteczne intensywnie rozwijają się i ewoluują w odpowiedzi na potrzeby praktyki, co przekłada się na ich większą dynamikę w porównaniu do innych dziedzin nauki o ustalonych już tradycjach. W efekcie nauki o zarządzaniu są dyscypliną wciąż intensywnie zmieniającą się, w szybkim tempie włączającą nowe obszary zainteresowań, właśnie po to, aby móc jednocześnie zaspokajać potrzeby rozwijania teorii i rozwiązywania problemów praktyki.
3. W naukach o zarządzaniu podejmuje się próby instytucjonalizacji, która jest niezbędna dla rozwoju dyscypliny – w tym sensie dookreślanie subdyscyplin wskazuje na „obszar zainteresowań” badaczy identyfikującymi się z nauką zarządzania. W efekcie, w zależności od uwarunkowań środowiskowych, mogą wyłaniać się odmienne systematyki obszarów badawczych.

Subdyscypliny (specjalności) i obszary problemowe nauk o zarządzaniu przedstawione zostały na rys. 1.

Rys. 1. Subdyscypliny (specjalności) i obszary problemowe nauk o zarządzaniu

Źródło: Zakrzewska-Bielawska A., Trocki M. (2010), *Aktywność badawcza doktorantów i habilitantów polskich ośrodków akademickich*, W: Lachiewicz S., Nogalski B. (red.), *Osiągnięcia i perspektywy nauk o zarządzaniu*, Wolters Kluwer, Warszawa.

Wyszczególnione subdyscypliny i obszary problemowe nauk o zarządzaniu jednoznacznie wskazują na szeroki zakres ich poznania. Nie mniej jednak został on bardzo mocno poszerzony w wyniku zmian, jakie zaszły w polskiej klasyfikacji dyscyplin naukowych w roku 2018. Powstała, nowa dyscyplina – nauki o zarządzaniu i jakości „wchłonęła” wskazane pola problemowe nauk o zarządzaniu, łącząc je z obszarem poznania funkcjonującego do momentu transformacji jako samodzielna dyscyplina naukowa towaroznawstwa (tabela 1.). Do tego zbioru dołączone też zostały problemy, jakimi zajmują się współcześnie przedstawiciele stricte nauki o jakości – kwalitologii.

Tabela 1. Zakres nauk o zarządzaniu i jakości oraz ich zależności z uprzednio obowiązującą klasyfikacją nauk oraz klasyfikacją OECD

Nowe dziedziny i dyscypliny	Zakres nowych dyscyplin w odniesieniu do dotychczasowych dyscyplin (oraz dziedzin, w których nie wyodrębniono dyscyplin)	Dyscypliny w klasyfikacji OECD
<i>Dziedzina nauk społecznych</i>		
nauki o zarządzaniu i jakości	nauki o zarządzaniu (dziedzina nauk ekonomicznych); towaroznawstwo (w zakresie zarządzania jakością i produktem)	ekonomia i biznes (w zakresie biznesu i zarządzania)

Źródło: <https://konstytucjadlanauki.gov.pl/content/uploads/2018/09/nowy-podzia-dyscyplin-tabela.pdf> - (stan na dzień 26.03.2019).

Odnosząc się do „towaroznawczej linii” współczesnych nauk o zarządzaniu i jakości warto zauważyć, że towaroznawstwo jest nauką interdyscyplinarną, łączącą elementy nauk ekonomicznych, przyrodniczo-technicznych i społecznych. Zwraca ono szczególną uwagę na kształtowanie i analizę jakości wyrobów, w oparciu o badanie oczekiwań klientów zewnętrznych i wewnętrznych oraz na wyrażaniu tych oczekiwań poprzez zdefiniowanie parametrów jakościowych i technologicznych. Towaroznawstwo swoim obszarem zainteresowań obejmuje cały „cykl życia produktu” od sfery projektowej poprzez sferę wykonania produktu, dystrybucję, handel, użytkowanie, aż do optymalnej i korzystnej gospodarczo utylizacji i likwidacji zużytych produktów (http [10]).

Zwracając uwagę na drugi człon nauk o zarządzaniu i jakości należy podkreślić, że w polskiej klasyfikacji dziedzin i dyscyplin naukowych nigdy samodzielnie nie występowała kategoria „nauk o jakości”. Nie ma jej również w klasyfikacji dziedzin i dyscyplin naukowych proponowanej przez OECD, która stała się podstawą przyjętych rozwiązań w Polsce. Nie mniej jednak bezsprzecznym jest, że (Por. Przybyłowski, Grudowski, 2018):

1. Kategoria jakości ma wymiar uniwersalny i ma swoje bezpośrednie odniesienie do takich dziedzin, jak nauki ekonomiczne w dyscyplinach (wysypujących w klasyfikacji przed 1.10.2018 r.) : towaroznawstwo, nauki o zarządzaniu, ekonomia i finanse, nauki techniczne, nauki społeczne i nauki przyrodnicze. Naturalne jest kojarzenie pojęcia

jakości z wytworami materialnymi, różnego rodzaju usługami, procesami i ich interakcjami, czy najszerzej – z życiem (jakość życia). Pojęcie jakości pozostaje nieco w ukryciu w naukach ścisłych, choć nie sposób nie uznać, że i tu poszukuje się rozwiązań, które w określonym stopniu odpowiadają na pewne potrzeby (pytania).

2. Jakość jest podstawową kategorią badawczą o charakterze interdyscyplinarnym. Teoria jakości ze względu na zróżnicowaną naturę obiektów jest dziedziną o wyraźnie rozproszonym przedmiocie badań w różnych dyscyplinach. Ma też wiele specyficznych branżowych terminologii, wynikających ze stosowanego, właściwego danej nauce aparatu pojęciowego.
3. Można stwierdzić, że jedynie holistycznie ujęte, interdyscyplinarne podejście do zagadnienia kształtowania jakości procesów i ich efektów, stanowiące postawę każdej działalności gospodarczej, będzie decydowało o konkurencyjności polskiej gospodarki. Trudno będzie takie podejście wdrażać bez wsparcia wysoko wykwalifikowanych specjalistów – pracowników uczelni i instytucji naukowych, których zarówno działalność dydaktyczna, jak i badania naukowe dotyczą właśnie czynników warunkujących kształtowanie jakości we wszystkich fazach cyklu życia produktów.
4. Uniwersalność i interdyscyplinarność wiedzy o jakości oraz o mechanizmach, które ją tworzą, jest dowodem dużej rangi, szczególnie w ramach nauk o zarządzaniu, ekonomii, finansów i towaroznawstwa. Zainteresowanie jakością było, jest i będzie zawsze reakcją na potrzeby praktyki, a zarządzanie jakością, w tym jej doskonalenie, z tą praktyką ma nieodłączny związek. Jest przejawem dojrzałości i konieczności osiągnięcia coraz wyższych poziomów skuteczności i efektywności w funkcjonowaniu gospodarki.

Podsumowując rozważania na temat współczesnej istoty dyscypliny – nauki o zarządzaniu i jakości warto zwrócić szczególną uwagę na wielowymiarowość jej zasięgu. Obejmuje on, w ujęciu bezpośrednim zakres zainteresowania nauk o zarządzaniu, towaroznawstwa oraz nauk o jakości oraz całe spektrum innych, interdyscyplinarnych problemów leżących na styku tej dyscypliny z innymi dyscyplinami, nie tylko w ramach dziedziny nauk społecznych. Z perspektywy prowadzonych rozważań istotnym pozostaje, że obszarem mieszczącym się w dyscyplinie nauk o zarządzaniu i jakości jest logistyka wojskowa postrzegana współcześnie jako specjalność naukowa korzystająca z dorobku szeregu nauk.

2. KIERUNKI ROZWOJU LOGISTYKI WOJSKOWEJ W OBSZARZE NAUK O ZARZĄDZANIU I JAKOŚCI

Współczesny obszar zainteresowania logistyki wojskowej wynika bezpośrednio z jej definicyjnego ujęcia wskazującego, że obejmuje ona następujące aspekty działalności (Doktryna, 2014):

- projektowanie oraz prace rozwojowe, pozyskiwanie, przechowywanie, transport, dystrybucję, a także wycofywanie środków zaopatrzenia;
- transport personelu i środków zaopatrzenia;
- pozyskiwanie, budowę, eksploatację oraz prace rozwojowe w zakresie infrastruktury wojskowej;
- pozyskiwanie i świadczenie usług;
- logistykę medyczną.

Wskazane obszary wytyczają zakres zainteresowań logistyki wojskowej, jako obszaru niezwykle istotnego z perspektywy prawidłowej realizacji zadań stawianych obecnie przed siłami zbrojnymi we wszystkich stanach funkcjonowania państwa, tj.: pokoju, kryzysu i wojny. Szczególnie istotny w tym zakresie jest fakt, że zgodnie z założeniami przedstawionymi w „Metodyce planowania i programowania rozwoju Sił Zbrojnych RP w latach 2013-2022”, badania naukowe finansowane z budżetu państwa stanowią element procesu osiągnięcia zdolności operacyjnych przez Siły Zbrojne RP. Zalicza się do nich przede wszystkim takie zdolności jak: zdolność do dowodzenia, zdolność do rozpoznania, zdolność do rażenia, **zdolność do wsparcia działań oraz do przerzutu i mobilności, zdolność do przetrwania i ochrony wojsk**, w tym zdolność do zabezpieczenia medycznego pola walki, zdolność do wsparcia układu pozamilitarnego w sytuacjach zagrożeń niemilitarnych (Decyzja 2013). Ponadto, jak wskazują dotychczasowe doświadczenia oraz zapisy dokumentów doktrynalnych uwarunkowania strategiczno-operacyjne, prawne, standaryzacyjne i funkcjonalne wynikające z wielonarodowego charakteru współczesnych operacji militarnych oraz wnioski z udziału w misjach i operacjach poza granicami kraju, determinują zmiany jakościowe w systemie logistycznym sił zbrojnych.

W świetle powyższego należy zauważyć, że współczesna logistyka wojskowa powinna nie tylko korzystać z najnowszych osiągnięć nauki i techniki, zwłaszcza w zakresie badań stosowanych i prac rozwojowych, ale także powszechnie wykorzystywać dorobek nauk o zarządzaniu i jakości w zakresie doskonalenia stosowanych rozwiązań, a w konsekwencji wypracowania rozwiązań optymalnych. Współcześnie zasadnym wydaje się być stwierdzenie, że obszarem szczególnej eksploracji logistyki wojskowej jest teoria i praktyka ukierunkowana

na optymalizację zarządzania organicznymi i pozyskiwanymi zasobami logistycznymi ze szczególnym dążeniem do poprawy efektywności stosowanych rozwiązań.

Nadrzędnym celem badań naukowych podejmowanych w obszarze logistyki wojskowej w ramach dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości jawi się zatem być precyzyjne określenie wyzwań i oczekiwań w stosunku do wszystkich elementów systemu logistycznego, jako warunku niezbędnego do właściwego zarządzania potencjałem logistycznym wykorzystywanym we wszystkich stanach funkcjonowania państwa na rzecz jednostek i instytucji wojskowych. W związku z powyższym, badania naukowe i prace rozwojowe powinny być realizowane w dwóch głównych aspektach: operacyjnym i technicznym. Aspekt operacyjny związany jest z koniecznością przeprowadzenia badań, których celem będzie uzyskanie odpowiedzi, jakimi zdolnościami powinien charakteryzować się system logistyczny oraz określeniem zdolności, które powinny pozostać w gestii pododdziałów wsparcia bojowego. Umożliwi to optymalne wykorzystanie posiadanych środków technicznych i materiałowych oraz określi zdolności niezbędne do pozyskania. Aspekt techniczny związany jest z prowadzeniem badań mających na celu pozyskanie narzędzi umożliwiających zapewnienie realizacji efektywnego zabezpieczenia logistycznego dającego możliwość pełnego wykorzystania zdolności operacyjnych sił zbrojnych. Obejmuje on technologie w zakresie: użytkowania uzbrojenia i sprzętu wojskowego, zaopatrywania i przechowywania środków zaopatrzenia, rozpoznania i ewakuacji technicznej, serwisowania i obsługi oraz naprawy uzbrojenia i sprzętu wojskowego, nowe technologie w zakresie: zintegrowanych technologii informatycznych umożliwiających uzyskanie zobrazowania jednolitej sytuacji logistycznej – LCOP (Logistic Common Operation Picture) (Decyzja 2013). W celu optymalizacji funkcjonowania elementów funkcjonalnych wojskowego systemu logistycznego celowe jest prowadzenie badań naukowych w oparciu o zagadnienia mające zasadnicze znaczenie dla efektywności funkcjonowania zabezpieczenia logistycznego wojsk

Dokonując szczegółowej analizy zadań realizowanych w ramach wojskowego systemu logistycznego oraz konfrontując je z zakresem poznania nauk o zarządzaniu i jakości można wskazać następujące priorytetowe kierunki doskonalenia logistyki wojskowej (Por. Mokwa, 2009):

1. Logistyka wojskowa powinna być integrującą koncepcją nakierowaną na poszukiwanie całościowego podejścia do zarządzania organicznymi i pozyskiwanymi zasobami logistycznymi, wykorzystywanymi w procesie zapieczenia logistycznego wojsk. Ukierunkowuje to zarządzanie logistyczne na pełną integrację przepływu towarów

- i informacji między poszczególnymi elementami wojskowego systemu logistycznego, a także w relacji podmiot(y) zabezpieczany i zabezpieczający.
2. Obserwowane jest dążenie do rozszerzania zależności logistycznych na związki międzyorganizacyjne (np. logistyka wielonarodowa), włączające do zarządzania przepływami produktów oraz informacji dostawców i odbiorców na zasadzie pogłębionej (z tendencją do rozszerzania się) współpracy równoprawnych podmiotów.
  3. Bezwzględne odejście od wyłącznego myślenia kryteriami kosztów jako podstawowego standardu pomiaru wyników działalności, a koncentracja na kryteriach umożliwiających wzrost wartości wszystkich jego ogniw. Konsekwencją tego stwierdzenia jest przyjęcie tezy, według której zarządzanie logistyczne może odgrywać w sieci dostaw integracyjną rolę, a jej główny kierunek to integracja procesów przepływu zasobów między wszystkimi zainteresowanymi stronami.
  4. Wzrost roli zarządzania logistycznego jako procesu ponad funkcjonalnej integracji tych dziedzin działalności, których dotyczy i z którymi jest związane.
  5. Zarządzanie logistyczne absorbuje główne procesy logistyczne należące do grupy procesów, które tworzą wartość zarówno dla podmiotów zabezpieczających jak i zabezpieczanych, są więc w obszarze zainteresowania kadry kierowniczej wojskowego systemu logistycznego na każdym jego szczeblu organizacyjnym.
  6. Koncepcja zarządzania logistycznego powinna być zorientowana na: sterowanie przepływami z uwzględnieniem wymiaru czasu, wielopoziomą i wielokierunkową integrację przepływów, myślenie kategoriami zależności procesów i powiązań strukturalnych w ramach wszystkich sześciu podsystemów (kierowania, technicznego, materiałowego, transportu i ruchu wojsk, infrastruktury wojskowej, medycznego) oraz dwóch obszarów funkcjonalnych (wsparcia przez państwo gospodarza, mobilizacji gospodarki i rezerw strategicznych) wojskowego systemu logistycznego.

Kierunkom doskonalenia logistyki wojskowej wypracowywanym w ramach badań w ramach dyscypliny - nauki o zarządzaniu i jakości, powinna przyświecać generalna zasada, że istotnym warunkiem maksymalnej efektywności procesów integracyjnych w zarządzaniu logistycznym jest istnienie realnych mechanizmów koordynujących przebieg procesów logistycznych. Jak wskazują dotychczasowe doświadczenia nie jest to możliwe bez zbudowania adekwatnej do cech właściwych procesom struktury organizacyjnej wojskowego systemu logistycznego.

Wskazując na potencjalne kierunki rozwoju logistyki wojskowej jako obszaru badań nauk o zarządzaniu i jakości należy podkreślić istotę płaszczyzny jakościowej. Analiza wszystkich

sformułowanych dotąd definicji jakości upoważnia do stwierdzenia, że definicje te można przydzielić do jednej z dwóch interpretacji jakości: – niewartościującej (opisowej/deskryptywnej, nieoceniającej); – wartościującej (oceniającej, preferencyjnej). Wyróżnione interpretacje jakości wyznaczają dwa kierunki badań jakościowych o istotnie odmiennych celach: rozróżniania jakości - pierwszy kierunek badań i oceny ich stanów - drugi kierunek badań (rys. 2.) (Borys, 2013).

Rysunek 2. Dwa nurty w badaniach jakościowych

Źródło: Borys T. (2013), *Interdyscyplinarność nauk o jakości*, „Zarządzanie i Finanse” nr R. 10, nr 3, cz. 1, s. 9.

Podsumowując rozważania na temat kierunków rozwoju logistyki wojskowej w zakresie nauk o zarządzaniu i jakości warto zauważyć, że głównymi czynnikami wpływającymi na kierunek i dynamikę zmian w obszarze zabezpieczenia logistycznego wojsk są wzrastające potrzeby i wymagania zabezpieczanych podmiotów. To właśnie te wymagania w najistotniejszy sposób wpływają na konieczność nieustannego doskonalenia zarządzania wojskowymi łańcuchami dostaw. Nie jest to z pewnością możliwe bez pogłębionych i szeroko zakrojonych badań naukowych prowadzonych w dużej mierze w obszarze dyscypliny – nauki o zarządzaniu i jakości.

PODSUMOWANIE

Wyniki uzyskane w procesie badań upoważniają do wysunięcia następujących **wniosek** natury ogólnej:

1. Logistyka wojskowa wykazuje wspólnie silny charakter wielowymiarowy, a znaczna liczba rozpatrywanych w jej ramach problemów odnosi się do dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości.

2. Wykorzystanie dorobku i metod nauk o zarządzaniu, towaroznawstwa i nauk o jakości połączonych obecnie w dyscypliną nauki o zarządzaniu i jakości pozwala na formułowanie kompleksowych, interdyscyplinarnych kierunków rozwoju logistyki wojskowej.
3. Logistyka wojskowa jako teoria i praktyka zabezpieczenia logistycznego wojsk, wobec dynamicznych zmian zachodzących aktualnie wewnątrz sił zbrojnych oraz w ich otoczeniu bliższym i dalszym, wymaga współcześnie innowacyjnego, nieszablonowego podejścia do rozwiązywania wielu problemów na gruncie poznania naukowego.
4. Głównym kierunkiem badań naukowych prowadzonych w zakresie logistyki wojskowej w ramach dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości jest poszukiwanie kompleksowych rozwiązań, umożliwiających doskonalenie zarządzania wojskowymi łańcuchami dostaw w celu pełnego zaspokajania potrzeb zgłaszanych przez żołnierzy, jednostki oraz instytucje wojskowe.

Na zakończenie należy podkreślić, że nauka jako źródło poznania wymaga uporządkowania i powiązania formułowanych pojedynczych poglądów z innymi teoriami. Prowadzenie badań w zakresie logistyki wojskowej w ramach dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości daje ku temu możliwości, wskazując jednocześnie na kolejne pola problemowe, których poznanie i uporządkowanie jest konieczne dla dalszego jej rozwoju.

LITERATURA

Borys T. (2013), Interdyscyplinarność nauk o jakości, „Zarządzanie i Finanse” nr R. 10, nr 3, cz. 1, s. 9.

Cyfert Sz. i inni (2014), Subdyscypliny w naukach o zarządzaniu – logika wyodrębnienia, identyfikacja modelu koncepcyjnego oraz zawartość tematyczna, „Organizacja i Kierowanie” nr 1(161), 39.

Doktryna Logistyczna Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej - D-4 (B) (2014), MON-CDiSzSZ, Bydgoszcz, 12.

Matejun M. (2011), Metoda studium przypadku w pracach badawczych młodych naukowców z zakresu nauk o zarządzaniu, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego”, nr 666 – „Problemy Zarządzania, Finansów i Marketingu”, nr 19, 203.

Mokwa Z. (2009), Zarządzanie logistyczne jako zorientowane na procesy logistyczne zarządzanie siecią dostaw, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu” nr 52, 321-322.

MON (2013), Decyzja nr 4/NSzW Ministra Obrony Narodowej z dnia 22.02.2013 w sprawie wprowadzenia do użytku służbowego w resorcie obrony narodowej dokumentu: „Priorytetowe kierunki badań w resorcie obrony narodowej na lata 2013-2022”.

Przybyłowski P., Grudowski P. (2018), Nauki o jakości – ich miejsce i znaczenie w klasyfikacji dziedzin i dyscyplin naukowych oraz praktyce gospodarczej, „Problemy Jakości” nr 7, 30-31.

Zakrzewska-Bielawska A., Trocki M. (2010), Aktywność badawcza doktorantów i habilitantów polskich ośrodków akademickich, W: Lachiewicz S., Nogalski B. (red.), Osiągnięcia i perspektywy nauk o zarządzaniu, Wolters Kluwer, Warszawa.

http://kolegia.sgh.waw.pl/pl/KNoP/postepowania/doktoraty/Documents/opis_dyscyplin_nauk_w_dziedzinie_nauk_ekonomicznych.pdf (stan na dzień 26.03.2019).

http://ue.poznan.pl/data/upload/articles/20131101/Zakres_dyscypliny_Towaroznawstwo.pdf (stan na dzień 26.03.2019).

<https://konstytucjadlanauki.gov.pl//content/uploads/2018/09/nowy-podzia-dyscyplin-tabela.pdf> (stan na dzień 26.03.2019).